

Άλκης Μπαλτάς: ο μουσουργός, ο μαέστρος, ο άνθρωπος

22 Σεπτεμβρίου, 2019

(<https://www.epohi.gr/Uploads/userfiles/images/2019/09/foto-kentriki.jpg>) Αναζητούσα πάντα μια σοβαρή αφορμή να γράψω για τον Άλκη Μπαλτά, όχι πως η σελίδα δεν είχε φιλοξενήσει κατά καιρούς τις δραστηριότητές του είτε ως αρχιμουσικού είτε ως καλλιτεχνικού διευθυντή σε μουσικούς θεσμούς όπως της Λυρικής Σκηνής, των Μουσικών συνόλων της ΕΡΤ, της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου αλλά και του Φεστιβάλ Πάτμου «Η Θεία Αποκάλυψη της Μουσικής». Αφορμή, λοιπόν, για τη σημερινή αναφορά μου, είναι η έκδοση και η παρουσίαση από την Subways Music τεσσάρων cd με συνθέσεις του, που με το περιεχόμενό τους πλουτίζουν το σύγχρονο μουσικό μας πολιτισμό.

Σε ένα ιδιαίτερο ακροατήριο από φίλους της καλής μουσικής παρουσιάστηκαν στον πολυχώρο του Ιανού τα ηχογραφήματα: «Symphonic Works», «Works for String Orchestra», «Ηχώ στο χάος» και «4 Works». Για το τελευταίο, με έργα του Άλκη Μπαλτά ερμηνευμένα από την Ορχήστρα των Χρωμάτων υπό τη διεύθυνση του Μίλτου Λογιάδη και σολίστες τους Τάσο Αποστόλου (μπάσος) και Μαργαρίτα Συγγενιώτου (μεσόφωνος), μίλησε ο μαέστρος τους ο Μίλτος Λογιάδης, αρχιμουσικός-καλλιτεχνικός διευθυντής του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών: «Ένας λόγος που νοιώθω ότι είναι σημαντικό αυτό το cd, πέρα από το ότι είναι τα έργα ενός από τους πιο σπουδαίους συνθέτες της σύγχρονης ελληνικής μουσικής, είναι ότι είναι και το τελευταίο cd της Ορχήστρας των Χρωμάτων, που έχει πάψει να παράγει έργο από το 2011. Η ηχογράφηση έγινε μέσα σε δύο εξάωρα στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Δύο εξάωρα για τόσο δύσκολα έργα είναι πολύ λίγος χρόνος, αλλά αυτό δείχνει την εξειδίκευση που είχαν οι μουσικοί και πόσο γρήγορα μπορούσαν να αφομοιώσουν και να ερμηνεύσουν τα δύσκολα έργα της σύγχρονης μουσικής.

»Ο Άλκης Μπαλτάς αποτελεί πρότυπο για μένα. Τον γνώρισα και συνεργαστήκαμε μαζί σε κάποιες εκδηλώσεις στη Θεσσαλονίκη. Εγώ ήμουν τότε 20 χρονών και είδα ένα μαέστρο που ήξερε τι ήθελε, είχε πολλές γνώσεις, είχε ωραία κίνηση και για μένα λειτούργησε ως ένα

πρότυπο, τον ζήλεψα και θέλησα να γίνω σαν αυτόν. Μετά τον γνώρισα ως συνθέτη και μελέτησα και διηύθυνα τα έργα του και εκεί τον εκτίμησα ακόμα περισσότερο. Γιατί ως συνθέτης συνδυάζει αβίαστα το μοντερνισμό με την κλασικότητα. Τέλος, ο Άλκης Μπαλτάς είναι ένας άνθρωπος με ήθος, συνέπεια και καλός επαγγελματίας, που η στάση του χαρακτηρίζεται από υψηλά ιδανικά και όρια που του θέτει ένας ηθικός κώδικας αξιών. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον μαέστρο, στον συνθέτη και στον άνθρωπο Άλκη Μπαλτά.»

Γιατί ένας μουσικός δημιουργός στρέφεται στη σύνθεση; Η μόνη δυνατή απάντηση είναι αυτή που αντιλαμβάνεται κανείς μέσα από τα απλά λόγια του συνθέτη όπως τον ακούσαμε στην παρουσίαση των έργων του.

«Ξεκίνησα να γράφω μουσική από πολύ μικρός, περίπου στα δέκα, δεν είχα καθόλου γνώσεις και δεν τα έργα ήταν πρωτόλεια, αλλά ήταν η επιθυμία μου να γράψω. Είχα όμως μια μεγάλη τύχη, την οικογένειά μου. Η μητέρα μου ήταν μουσικός, έπαιζε βιολί στην Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, ο αδελφός μου τσελίστας στην ίδια ορχήστρα, ο πατέρας μου ερασιτέχνης στη βιόλα, εγώ έπαιζα βιολί. Να, ένα κουαρτέτο πρώτης γραμμής για μένα. Παίζαμε κάθε Κυριακή στο σπίτι, πολλές φορές ερχόταν και η οικογένεια Φιδετζή, ο πατέρας Φιδετζής φλάουτο και ο Βύρων βιολί και παίζαμε και οι δύο οικογένειες μαζί. Παίζαμε και τα πρωτόλεια μου, τότε δεν είχα μόνο τη χαρά να τα ακούω αλλά και να την ευτυχία να τα βρίσκουν όλα υπέροχα. Εκτός ότι περνούσαμε ωραία, ήταν και σπουδή μέσα από την πρακτική, που τότε δεν ήμουν σε θέση να το συνειδητοποιήσω.

»Σπούδασα βιολί το Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης, με δάσκαλο τον Σόλωνα Μιχαηλίδη, και στο Βερολίνο σύνθεση και διεύθυνση ορχήστρας. Μέχρι να φύγω, η συνθετική μου γραφή ήταν ιδιαίτερα επηρεασμένη από την εθνική μας σχολή και με αναφορές πάντα στο ελληνικό δημοτικό τραγούδι τόσο στα χορωδιακά όσο και στα ορχηστρικά μου έργα. Το πρώτο μου μάλιστα, η Κυπριακή Σουίτα, άρεσε στο δάσκαλό μου Σόλωνα Μιχαηλίδη και μου ζήτησε να την ενορχηστρώσω και να την διευθύνει ο ίδιος. Αυτό ήταν μια σπουδαία ώθηση για μένα.

»Μεγάλη σπουδή είναι και η λειτουργία μου ως μαέστρος, γιατί όταν διευθύνεις ένα έργο πρέπει να το αναλύσεις στη μορφή και στο περιεχόμενο, στην τεχνική και στο πνεύμα του. Μέσα από τους μεγάλους συνθέτες έμαθα πάρα πολλά μόνος, πέρα από αυτά που μου δίδαξαν οι αγαπημένοι μου δάσκαλοι.

Στο Βερολίνο, ήρθα σε επαφή με τις νεώτερες τεχνικές, γνώρισα την ατονική μουσική που εδώ ήταν σχετικά άγνωστη -στο Ωδείο μαθαίναμε μόνο έργα των μεγάλων μουσικών της τονικής μουσικής.

»Έμεινα πιστός στη συμβουλή του δασκάλου μου: Μάθε όλες τις τεχνικές ακόμα και αυτές που νομίζεις πως δεν σε εκφράζουν και στο τέλος αυτό που θα γράψεις να είναι αποτέλεσμα αυτό που θέλεις και όχι μόνο αυτό που μπορείς. Μέσα από όλες αυτές τις τεχνικές ενδεχομένως κάποτε μπορεί να υπάρξει μια ανασύνθεση τεχνοτροπιών και εκφράσεων μεταξύ της ατονικής και της τονικής παράδοσης.

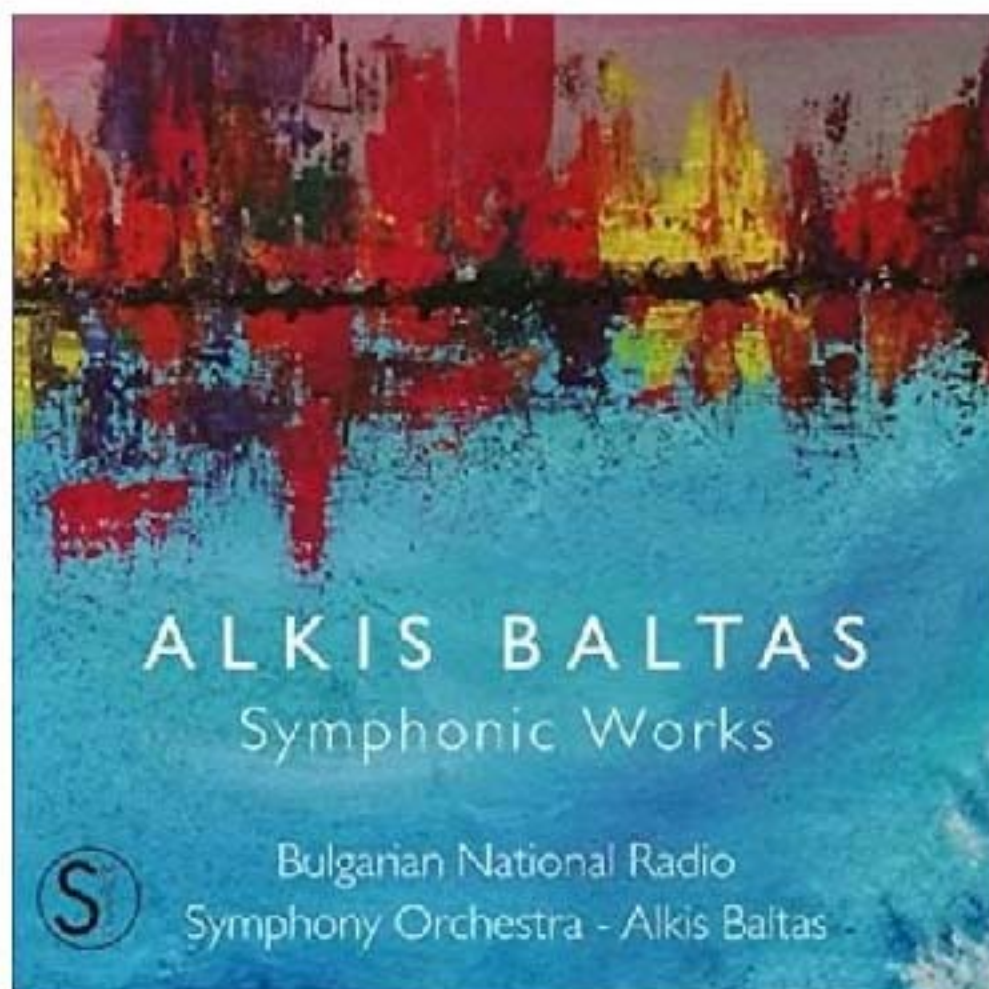
»Η σύνθεση είναι μία αναγκαιότητα, πολλοί μιλούν για έμπνευση, την έμπνευση εγώ την μεταφράζω ως διάθεση να γράψεις μουσική. Μόνο αφού αρχίζεις να γράφεις, υποκινείς τη φαντασία και αυτό ίσως να είναι η έμπνευση. Το ότι ξαφνικά έρχεται κάτι από τον ουρανό, είναι μια ρομαντική αντίληψη του 19ου αιώνα. Σε κάθε έργο πρέπει να έχεις κάτι να πεις, τον εαυτό σου βέβαια εκφράζεις, για σένα γράφεις πιο πολύ, αλλά έχεις μέσα σου και τη σκέψη ότι πρέπει να επικοινωνήσεις με τους άλλους. Και αν αρέσουν και στους άλλους, ακόμα καλύτερα. Αν δεν αρέσουν, πάλι εγώ θα είμαι ευτυχισμένος γιατί έχω κάνει ένα ωραίο ταξίδι.»

(<https://www.epohi.gr/Uploads/userfiles/images/2019/09/foto-deutero-en8etaki.jpg>) Στο cd «Ηχώ στο χάος» έχουμε συνθέσεις του Άλκη Μπαλτά πάνω σε ποίηση Μαρίας Πολυδούρη και ερμηνευτές τους Νατάσα Αγγελοπούλου (τραγούδι - απαγγελία), Ζαχαρία Ταρπάγκο (φλάουτο), Αστέριο Πούφτη (βιολοντσέλο), Μιχάλη Σουρβίνο (κιθάρα) και Βίκυ Στυλιανού (πιάνο). «Με συγκίνησε ιδιαίτερα η ποίηση της Μαρίας Πολυδούρη», μας λέει ο συνθέτης, «ο ευαίσθητος εσωτερικός της κόσμος, όλο της το έργο είναι ερωτική ποίηση που απευθύνεται πάντα σε ένα συγκεκριμένο εσύ. Μοιάζει με ερωτικές επιστολές που γράφονται σαν να περιμένουν ανταπόκριση από κάπου αλλά παραμένουν ηχώ στο χάος. Το ύφος της μουσικής επιδιώκει να εναρμονιστεί με τη λυρική ευαισθησία και τη μελαγχολική διάθεση της Μαρίας Πολυδούρη.»

(<https://www.epohi.gr/Uploads/userfiles/images/2019/09/foto-proto-en8etaki.jpg>) Το ηχογράφημα «Symphonic Works», με την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της Βουλγαρίας, περιέχει δύο συμφωνικά έργα, το ευχάριστης διάθεσης Ντιβερτιμέντο, το οποίο αποτελείται από 11 μέρη, και το δραματικού χαρακτήρα Συμφωνικό Ρέκβιεμ. Η εκτέλεση των έργων πραγματοποιήθηκε από την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας της Σόφιας, υπό τη μουσική διεύθυνση του ίδιου του συνθέτη, και οι ηχογραφήσεις έλαβαν μέρος στο Στούντιο της Εθνικής Ραδιοφωνίας της Βουλγαρίας στη Σόφια.

Το ηχογράφημα «Works for String Orchestra», με τους «Σολίστες της Σόφιας», υπό τη διεύθυνση του Πλάμεν Τζούροφ, περιέχει τρία έργα για ορχήστρα εγχόρδων («Θρήνος», «Σουΐτα για ορχήστρα εγχόρδων» και «Ρομαντική κίνηση σε έναν παράξενο κόσμο»). Ο Θρήνος είναι ένα έργο σπαρακτικό που ο συνθέτης το αφιερώνει στη μνήμη της μητέρας του με τον ήχο των εγχόρδων σε θρηνητικές μελωδίες της δύσης αλλά και της δικής μας δημοτικής παράδοσης. Αξίζει να τονίσουμε πως το έργο «Ρομαντική κίνηση σε έναν παράξενο κόσμο» βραβεύτηκε σε ειδική διάκριση σε διεθνή διαγωνισμό στην Τεργέστη για τη δεξιοτεχνία της

συνθετικής του γραφής και την πολύ προσωπική μουσική γλώσσα, η οποία ισορροπεί την παράδοση με το μοντερνισμό. Η εκτέλεση των έργων πραγματοποιήθηκε από την Ορχήστρα Δωματίου «Οι Σολίστες της Σόφιας» και με Σολίστα τον Γιόρνταν Ντιμιτρόβ (βιολί – κομμάτι αρ. 5). Οι ηχογραφήσεις πραγματοποιήθηκαν στο Στούντιο της Εθνικής Ραδιοφωνίας της Βουλγαρίας στη Σόφια.